

I KORTHET

DET EUROPEISKA PROGRAMMET FÖR LIVSMEDELSBISTÅND TILL DE SÄMST STÄLLDA

Den 17 september 2008 antog Europeiska kommissionen ett förslag till ändring av det europeiska programmet för livsmedelsbistånd till de sämst ställda. Syftet med programmet är att hjälpa medlemsländerna att tillhandahålla livsmedel till människor som är i särskilt behov av denna form av bistånd. Det är frivilligt för medlemsländerna att delta i programmet.

Livsmedelsbistånd ges framför allt till människor som lever i fattigdom, bland annat familjer med svårigheter, äldre med otillräckliga resurser, hemlösa, funktionshindrade, riskutsatta barn, arbetande fattiga, migrerande arbetare och asylsökande. När livsmedelspriserna stiger är det de fattiga som får det kämpigast.

Programmet lanserades under den exceptionellt kalla vintern 1986–1987, då överskottslager av jordbruksprodukter ("interventionslager") gjordes tillgängliga för distribution till behövande. Åtgärden formaliserades sedan, och 2006 omfattades över 13 miljoner människor i 15 medlemsländer av programmet (senaste uppgifterna). För närvarande deltar 19 medlemsländer i programmet.

De senaste prishöjningarna på livsmedel i gemenskapen har lett till att allt fler människor riskerar att inte ha råd att köpa tillräckligt med mat, och till att kostnaderna för livsmedelsbiståndet har ökat. För att minska konsekvenserna av dessa prishöjningar siktar kommissionen på att höja budgeten för programmet med två tredjedelar.

Varför ändra programmet?

Ursprungligen hämtades livsmedlen för programmet enbart ur interventionslagren. Tack vare en rad reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken under senare år har man på ett framgångsrikt sätt kunnat minska överskottslagren. För att komplettera de minskade resurser som finns tillgängliga för programmet har inköp av livsmedel på marknaden varit tillåten, dock endast på tillfällig basis.

För att EU-programmet ska kunna fortsätta att förse de behövande med livsmedel i framtiden måste en ny grund för det utarbetas.

Varför behöver Europa ett program för livsmedelsbistånd?

Levnadsstandarden i EU är i genomsnitt bland de högsta i världen, och vi har mer än tillräckligt med livsmedel för vad vår befolkning behöver. Av olika skäl finns det dock ändå fortfarande människor som inte kan köpa den mat de behöver. Uppskattningsvis 43 miljoner människor i EU riskerar att inte ha tillräckligt med mat, vilket innebär att de inte har råd att äta kött, kyckling eller fisk varannan dag. I detta sammanhang blir utdelningen av livsmedel viktig för att rätten till mat ska kunna garanteras och matbrist och undernäring bland de sämst ställda i EU bekämpas.

Att säkra livsmedelsförsörjningen till EU:s medborgare är ett av den gemensamma jordbrukspolitikens huvudsyften. Även om man med hjälp av programmet inte helt kan lösa problemet med att människor inte har råd med mat i EU har det under årens lopp ändå avsevärt bidragit till livsmedelsbiståndet i de medlemsländer som deltar. Programmet kommer även fortsättningsvis att vara en viktig del i kampen mot problemet med att människor inte har råd med mat i EU, och kommer framför allt att uppmuntra till offentliga och privata initiativ med syfte att öka livsmedelstryggheten för de sämst ställda i EU.

Hur kommer Europeiska kommissionens förslag att vara till hjälp?

För det första kommer livsmedelsförsörjningen att tryggas i fråga om följande:

- **Kvantitet** – inköp på marknaden görs automatiskt när interventionslager inte finns.
- **Kvalitet** – utbudet av livsmedel breddas. Frukt, grönsaker och matolja kommer att omfattas av programmet. Därmed balanseras tillgången på mat och produkter bättre.
- **Planering** – treårsplaner ersätter den nuvarande planeringen på ettårsbasis.

För det andra kommer programmet att bli effektivare tack vare följande:

- **Bättre kartläggning** av behoven i de medlemsländer som vill delta i programmet.
- **Bättre kontroll och rapportering** i syfte att kontinuerligt förbättra och utveckla programmet.
- **Medfinansiering från medlemsländernas sida**, vilket kommer att ställa större resurser till förfogande för programmet.

Hur kommer programmet att fungera i praktiken?

Medlemsländer som vill delta i programmet väljer ut lämpliga organisationer för utdelningen av livsmedel, vanligen välgörenhetsorganisationer eller socialtjänsten. De fastställer därefter behoven för en programperiod på tre år, och gör en ansökan hos kommissionen som fördelar budgeten. Detta görs varje år så att justeringar kan göras om situationen ändras under programperioden.

Det är sedan upp till medlemsländerna att tillhandahålla livsmedel till de organisationer som ansvarar för utdelningen. Livsmedlen hämtas antingen från EU:s interventionslager, när det är möjligt, eller upphandlas direkt på marknaden genom offentliga anbudsförfaranden. I det första fallet måste råvaran bearbetas innan det tillhandahålls som livsmedelsbistånd. Av vete tillverkas exempelvis pasta.

Beslut om fördelningen av biståndet – vem som omfattas och vilka villkoren är – fattas av medlemsländerna. Det är de som bäst känner till situationen lokalt och kan identifiera de mest brådskande behoven.

Förslaget innebär att det reviderade programmet tas i bruk 2010. Under 2008 och 2009 fortsätter programmet på grundval av befintlig lagstiftning.